

چرخش گردونه اشتغال نباید به نفع کارگران غیرایرانی باشد

عباسعلی گرایلی
کارشناس
بازنشسته روابط کار

سال‌هاست اتباع خارجی با مهاجرت به ایران و روبه‌رو شدن با شرایط بهتر امنیتی در جامعه تشکیل خانواده می‌دهند و فرزندآوری می‌کنند به همین جهت برای گذران زندگی به شغل و کسب درآمد نیاز دارند. پس به هر کاری در هر شرایطی تن می‌دهند حتی بدون بیمه و با دستمزد کمتر از حداقل قانون کار. این درحالی است که به جهت تورم موجود در جامعه، کارگر ایرانی مبلغ پایین برای کار را نمی‌پذیرد چرا که صرفه اقتصادی برایش ندارد و بدون بیمه هم آینده نامعلومی در انتظارش است. این عوامل سبب شده است کارگران اتباع فرصت بیشتری برای یافتن کار پیدا کنند و با دریافت مبالغ پایین‌تر دستمزد بازار کار را به نفع خود خراب کنند.

در شرایطی که روبه‌روز هزینه‌های تولید برای کارفرمایان افزایش می‌یابد وجود نیروی کاری که مطالبات قانونی همچون دستمزد مصوب قانون کار، عیدی، پاداش، مرخصی استحقاقی، سنوات خدمتی، اضافه کاری و تعطیلات کاری برای شغلش نمی‌خواهد گزینه جذاب‌تری برای به کارگیری است و از پرداخت مالیات نیز شانه خالی می‌کند. مسئولان باید توجه داشته باشند که عدم اشتغال غیرمجاز اتباع خارجی و استفاده از نیروی کار ایرانی می‌تواند سبب کاهش برخی معضلات اجتماعی و اقتصادی همچون اعتیاد، طلاق و... در کشور شود و باید تمرکز از روی به کارگیری کارگر ایرانی و عدم اشتغال اتباع بیگانه قرار دهند و نباید بیش از حد برای کاری که در کشور نیروی انسانی اش وجود دارد مجوز کار برای نیروی کار خارجی صادر کنند. طبق ماده ۱۲۰ قانون کار؛ وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی می‌تواند جهت اشتغال اتباع خارجی مجوزی را صادر کند که با وجود آن مجوز، کارگر اتباع از همه مزایای قانونی اشتغال در ایران همچون بیمه و بازنشستگی بهره‌مند خواهد شد. کارفرمایانی که

کارگر غیرمجاز را هم به کارگیرند مرتکب خلاف شده و به مجازات حبس از ۹۱ تا ۱۸۰ روز محکوم خواهند شد.

علاوه بر این در بندج ماده ۱۱ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، مصوب ۱۳۸۰ مجلس شورای اسلامی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موظف است کارفرمایانی را که اتباع خارجی فاقد پروانه را به کار می‌گیرند، بابت هرروز اشتغال غیرمجاز هر کارگر خارجی معادل پنج برابر حداقل دستمزد، جریمه نماید که در صورت تکرار این جریمه دو برابر می‌شود. درآمد حاصله از این جریمه‌ها به خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود.

با توجه به شباهت‌های فرهنگی، زبانی، دینی و وجود مرز مشترک زمینی وسیع و البته تمایل کارفرمایان ایرانی برای جذب اتباع از کشورهای همسایه اخراج اتباع خارجی مانند افغانستانی‌ها گزینه مناسبی برای حل این معضل نبوده و بازگشت دوباره آنها را به دنبال خواهد داشت و اخراج عملاً امری بی‌فایده است. لیکن وضعیت فعلی کار اتباع بیگانه نیز اگر به شکل جدی ساماندهی نشود موجبات سوءاستفاده کارفرمایان از نیروی کار ارزان قیمت بیگانه را فراهم آورد و از همه مهمتر امنیت شغلی کارگر ایرانی را نیز به خطر می‌اندازد.

اخذ پروانه کار توسط اتباع بیگانه در ایران مطابق ماده ۱۲۱ قانون کار شرایطی را دارد و اگر برای عنوان شغلی، ایرانی آماده به کار وجود داشته باشد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نباید مجوز اشتغال به نیروی کار خارجی دهد. دوم اینکه اگر به نیروی کار خارجی مجوز اشتغال در کشور داده می‌شود کارگر خارجی باید اطلاعات و تخصص کافی برای اشتغال به کار مورد نظر را داشته باشد. سوم اینکه تبعه بیگانه برای آموزش و جایگزینی بعدی افراد ایرانی استفاده شود و احراز تمامی این شرایط برعهده هیأت فنی اشتغال است که ضوابط آن مطابق آیین‌نامه‌ای تعیین شده است.

یکی دیگر از دلایل رشد اشتغال میان اتباع و کاهش آن در میان نیروی کار داخلی، رویگردانی نیروی داخلی به برخی از مشاغل است. به‌طور مثال مفتی‌گری یکی از مشاغل سنتی شهر یزد بوده است که در حال حاضر هیچ کدام از یزدی‌ها تمایل به فعالیت در این شغل ندارند و تمام کارگران در این حرفه اتباع خارجی هستند.

ما نمی‌توانیم درهای کشور را به روی اتباع و کارجویان خارجی ببندیم و قاعدتاً تنها کشوری هم نیستیم که با هجوم مهاجر و نیروی کار روبه‌رو شدیم اما نکته حائز اهمیت این است که اشتغال موقعیت‌های شغلی در بازار کار داخلی از سوی خارجی‌ها باعث از دست رفتن فرصت کارایی برای ایرانیان بسیاری می‌شود و باید از تجربه دیگر کشورها برای برقراری تعادل میان نیروی کار خارجی و داخلی استفاده کنیم.

متخصص است و از ابتدای سال که این سامانه فعالیتش را آغاز کرده تمام افرادی که متقاضی اخذ پروانه کار هستند از طریق این سامانه وارد کشور شدند و خدمات مورد نیازشان را دریافت می‌کنند. تاکنون ۲ هزار و ۷۷۹ کارفرما اعم از حقیقی و حقوقی در این سامانه ثبت نام کردند که ۲ هزار و ۳ نفر از آنها موفق به ثبت اطلاعات شده‌اند.

مدیرکل اشتغال اتباع خارجی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با اشاره به هزینه صدور پروانه کار برای اتباع خارجی بیان می‌کند: هر ساله با هماهنگی سازمان برنامه و بودجه، مبلغی به عنوان صدور دفترچه کار برای اتباع تعیین شده که در سال جاری ۶۰۰ هزار تومان برای صدور و ۵۰۰ هزار تومان برای تمدید از اتباع دریافت می‌شود. این مقام مسئول با اشاره به ماده ۱۲۱ قانون کار برای استفاده از نیروی کار خارجی می‌گوید: در این ماده آمده است اگر در کشور نیروی کار ایرانی متخصص برای هر عنوان شغلی وجود داشته باشد نباید مجوزی برای کار اتباع در آن حوزه صادر شود که این موضوع در هیأت‌های فنی به طور کامل رعایت می‌شود. اما حوزه ساختمان‌سازی از حوزه‌های تخصصی نیست و افرادی که در این حرفه از ما پروانه کار دریافت کردند نیروهای غیرمتخصص و کارگری هستند که به درخواست کارفرما و متناسب با اینکه به ازای هر نیروی کار خارجی سه نیروی ایرانی باید در آن محل مشغول کار باشد برای اتباع پروانه کار صادر می‌شود. این موضوع در خصوص نیروی ماهر رعایت می‌شود اما در حوزه نیروی غیرماهر شرایط در هر استان بسته به نیاز آن شهر متفاوت است و تصمیمات بر اساس شرایط کاری استان گرفته می‌شود؛ به‌عنوان مثال در تهران نیروی کار بیشتری نیاز است و نیروی کار ایرانی کفاف کلانشهری همچون پایتخت را نمی‌دهد به همین دلیل در تهران اتباع بیشتری به کار گرفته می‌شوند. تلاش ما بر این است که اگر نیروی کار ایرانی برای هر عنوان شغلی وجود داشته باشد اولویت با کارگر ایرانی باشد. هر جایی که هموطنان عزیز مشاهده کردند نیروی کار خارجی مشغول به کار است و خودشان می‌توانند آن کار را انجام دهند کافی است به ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی مراجعه کرده تا نیروی کار ایرانی را در اولین فرصت می‌کنند برای این امر هم قانونگذار، برنامه‌ریزی و پیش‌بینی‌هایی را صورت داده است. در حال حاضر در کشور، نیروهای متخصص و ماهر کمی حضور دارند که در حوزه‌های مختلف مشغول به فعالیت هستند و عمده حضور نیروی کار در بخش

محسن ابراهیمی: بحث اصلی ما در خصوص نیروهای کار غیرماهر است که عمدتاً به دلایل مختلف از کشورهای همسایه به ایران برای کار و زندگی مهاجرت می‌کنند برای این امر هم قانونگذار، برنامه‌ریزی و پیش‌بینی‌هایی را صورت داده است. در حال حاضر در کشور، نیروهای متخصص و ماهر کمی حضور دارند که در حوزه‌های مختلف مشغول به فعالیت هستند و عمده حضور نیروی کار در بخش کارگری و غیرماهر است

سازمان تأمین اجتماعی حقوق دریافت می‌کنند، همچنین تا مرداد ماه سال جاری ۹۰ هزار و ۱۲۰ نفر از کشور مشغول کار هستند و پروانه تأمین اجتماعی قرار گرفتند. وی در ادامه با اشاره به راه‌اندازی سامانه جامع اشتغال اتباع خارجی می‌گوید: این سامانه دارای چند فاز است، فاز اول که راه‌اندازی شده مربوط به نیروهای ماهر و

امیر قاجار: کارگر خارجی بدون تخصص و مهارت کافی در کار، وارد حوزه شده و با ادعای استادکاری و قیمت پایین‌تر، کار را از فرد حرفه‌ای ایرانی گرفته و انجام می‌دهد. حال کیفیت کار استادکار ایرانی با ۳۰ سال سابقه کجا و فرد خارجی غیرماهری که طی ۴ الی ۵ ماه به‌عنوان وردست کار کرده، کجا!

مدیرکل اشتغال اتباع خارجی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با اشاره به اینکه سال گذشته ۳۲۴ هزار و ۴۴۱ نفر از وزارت کار، پروانه اشتغال دریافت کردند، می‌گوید: قانونگذار برای نیروهای تخصصی که به صورت قانونی وارد کشور می‌شوند تمهیداتی را در نظر گرفته است اما عمده افرادی که در کشور کار می‌کنند با ویزای کار وارد نشده و مهاجرتی از کشورهای همسایه هستند. این افراد برای کار به صورت مجاز باید در طرح‌های سرشماری وزارت کشور شرکت کرده و بعد از اینکه وزارت کشور به ما اعلام کند کارفرمایان در این حوزه دارد، بر همین اساس آنها تعیین تکلیف و برنامه‌ریزی می‌کنیم. برای نیروهای ماهر شرایط متفاوت است چرا که کارفرما درخواستش را به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ارائه می‌دهد و بعد از اینکه در هیأت فنی درخواست بررسی شد مجوز برای ورود نیروی ماهر خارجی صادر می‌شود و به راحتی پروانه کار دریافت می‌کند. ابراهیمی با اشاره به تسهیلاتی که شامل اتباع از طریق اشتغال قانونی می‌شود، می‌افزاید: اتباعی که با پروانه کار در ایران مشغول کار هستند غیر از بیمه بیکاری از تمام

عکس: خبرگزاری فارس

گزارش «ایران» از چالش‌ها و تسهیلات کار در کشور برای اتباع خارجی و گلیه‌های کارگران ایرانی از فرصت کمتر در برابر کارگران اتباع

اولویت کار با کارگران ایرانی است

در سال گذشته ۳۲۴ هزار و ۴۴۱ نفر از اتباع خارجی، پروانه اشتغال دریافت کردند

مدیرکل جعفری

خبرنگار

ما در خصوص نیروهای کار غیرماهر است که عمدتاً به دلایل مختلف از کشورهای همسایه به ایران برای کار و زندگی مهاجرت می‌کنند، برای این امر هم قانونگذار، برنامه‌ریزی و پیش‌بینی‌هایی را صورت داده است. در حال حاضر در کشور، نیروهای متخصص و ماهر کمی حضور دارند که در این موضوع در هیأت‌های فنی به طور کامل رعایت می‌شود. اما حوزه ساختمان‌سازی از حوزه‌های تخصصی نیست و افرادی که در این حرفه از ما پروانه کار دریافت کردند نیروهای غیرمتخصص و کارگری هستند که به درخواست کارفرما و متناسب با اینکه به ازای هر نیروی کار خارجی سه نیروی ایرانی باید در آن محل مشغول کار باشد برای اتباع پروانه کار صادر می‌شود. این موضوع در خصوص نیروی ماهر رعایت می‌شود اما در حوزه نیروی غیرماهر شرایط در هر استان بسته به نیاز آن شهر متفاوت است و تصمیمات بر اساس شرایط کاری استان گرفته می‌شود؛ به‌عنوان مثال در تهران نیروی کار بیشتری نیاز است و نیروی کار ایرانی کفاف کلانشهری همچون پایتخت را نمی‌دهد به همین دلیل در تهران اتباع بیشتری به کار گرفته می‌شوند. تلاش ما بر این است که اگر نیروی کار ایرانی برای هر عنوان شغلی وجود داشته باشد اولویت با کارگر ایرانی باشد. هر جایی که هموطنان عزیز مشاهده کردند نیروی کار خارجی مشغول به کار است و خودشان می‌توانند آن کار را انجام دهند کافی است به ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی مراجعه کرده تا نیروی کار ایرانی را در اولین فرصت می‌کنند برای این امر هم قانونگذار، برنامه‌ریزی و پیش‌بینی‌هایی را صورت داده است. در حال حاضر در کشور، نیروهای متخصص و ماهر کمی حضور دارند که در حوزه‌های مختلف مشغول به فعالیت هستند و عمده حضور نیروی کار در بخش کارگری و غیرماهر است.

ابراهیمی با بیان آنکه بیش از ۵۵ درصد از نیروی کار غیرماهر اتباع در صنعت ساخت و ساز است، می‌افزاید: بر اساس سرشماری ای که در سال ۱۴۰۱ صورت گرفته بیش از یک میلیون نفر از اتباع خارجی مجاز و غیرمجاز در کشور مشغول به کار هستند. البته ناگفته نماند هنوز اطلاعات دقیقی در زمینه اشتغال اتباع در کشور وجود ندارد زیرا نیروهای کاری غیرمجاز زیادی مختلف پوشاک، کشاورزی و ساخت و ساز و... هستند اما طبق برآورد وزارت کار بیش از ۵۵ درصد از اتباعی که در کشور حضور دارند در صنعت ساخت و ساز مشغول به فعالیت هستند.

مدیرکل اشتغال اتباع خارجی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با اشاره به اینکه سال گذشته ۳۲۴ هزار و ۴۴۱ نفر از وزارت کار، پروانه اشتغال دریافت کردند، می‌گوید: قانونگذار برای نیروهای تخصصی که به صورت قانونی وارد کشور می‌شوند تمهیداتی را در نظر گرفته است اما عمده افرادی که در کشور کار می‌کنند با ویزای کار وارد نشده و مهاجرتی از کشورهای همسایه هستند. این افراد برای کار به صورت مجاز باید در طرح‌های سرشماری وزارت کشور شرکت کرده و بعد از اینکه وزارت کشور به ما اعلام کند کارفرمایان در این حوزه دارد، بر همین اساس آنها تعیین تکلیف و برنامه‌ریزی می‌کنیم. برای نیروهای ماهر شرایط متفاوت است چرا که کارفرما درخواستش را به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ارائه می‌دهد و بعد از اینکه در هیأت فنی درخواست بررسی شد مجوز برای ورود نیروی ماهر خارجی صادر می‌شود و به راحتی پروانه کار دریافت می‌کند. ابراهیمی با اشاره به تسهیلاتی که شامل اتباع از طریق اشتغال قانونی می‌شود، می‌افزاید: اتباعی که با پروانه کار در ایران مشغول کار هستند غیر از بیمه بیکاری از تمام

مدیرکل جعفری

خبرنگار

سال‌هاست که با همسایگان مهاجران زندگی مسالمت‌آمیز و آرامی را به‌واسطه دوستی دیرینه و اشتراکات فرهنگی داریم اما مهاجرت بیش از اندازه به ایران و اشتغال در حوزه‌هایی که عمدتاً کاری محسوب می‌شوند چالشی را میان کارگران ایرانی و اتباع ایجاد کرده است. بنابر آمار مسئولان وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، حدود یک میلیون کارگر اتباع در کشور مشغول به کار هستند، این در حالی است که براساس آمار این وزارتخانه حدود ۲ هزار و ۳۲۷ نفر از کارگران اتباع خارجی تاکنون بازنشسته شدند و ماهانه از سازمان تأمین اجتماعی حقوق دریافت می‌کنند. همچنین تا مرداد ماه سال جاری ۹۰ هزار و ۱۲۰ نفر از اتباع خارجی تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی قرار گرفته‌اند در شرایطی که بسیاری از کارگران ایرانی با وجود تخصص، فاقد شغل و پوشش بیمه‌ای هستند.

امیر قاجاری یکی از مسئولان انجمن صنفی کارگران ساختمانی در گفت‌وگو با «ایران» از صدور پروانه کار برای کارگران خارجی با وجود بیکاری کارگران ایرانی می‌گوید: یکی از مشکلات حضور کارگران اتباع در صنعت ساختمان‌سازی عدم تخصص در حرفه‌ای است که کار می‌کنند. برای یادگیری بنایی، گچکاری، کاشی کاری، برقکاری و... به طور متوسط فرد باید ۵ تا ۶ سال را کنار یک فرد ماهر کار کرده و به قولی شاگردی کند و فنون کار را از پایه آموزش دیده و در کار اجرا کند، بعد از آن می‌تواند به‌تنهایی برای حرفه‌ای که شاگردی‌اش را کرده ادعای کار داشته باشد.

وی با اشاره به اینکه میانگین سنی کارگران و استادکاران ایرانی در حوزه ساخت و ساز بالاست می‌گوید: اگر ما ۲۰۰ بنا داشته باشیم حدود ۱۵۰ نفرشان بالای ۵۰ سال سن دارند و با گرفته شدن فرصت‌های شغلی از سوی اتباع خارجی، نیروی جوان ایرانی وارد این حوزه یعنی ساختمان‌سازی نمی‌شود. در چند سال آینده اگر نیروهای کار کارگری اتباع از کشور خارج شوند دیگر کارگر ایرانی نداریم و حوزه ساخت و ساز با مشکل روبه‌رو خواهد شد.

■ ۵۵ درصد اتباع در حوزه ساخت و ساز مشغول‌اند

محسن ابراهیمی مدیرکل اشتغال اتباع خارجی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در گفت‌وگو با «ایران» با اشاره به اشتغال بیش از یک میلیون اتباع خارجی در کشور می‌گوید: بر اساس مواد ۱۲۰ و ۱۲۱ قانون کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وظایفی را در قبال اشتغال اتباع خارجی در کشور از جمله مدیریت و سیاستگذاری در این حوزه دارد، بر همین اساس انجام دهد زیرا این حرفه‌ها معمولاً نسل به نسل از پدر به پسر منتقل می‌شود. اکنون کدام پسر است که با دیدن شرایط بد کار ساختمانی و سختی که در آن است، بخواهد حرفه پدرش مشغول به کار شود؟! وی ادامه می‌دهد: در شهرستانی همچون ورامین بیش از ۲۰۰ هزار اتباع خارجی دارد و عمده فعالیت‌های کارگری این شهر را اتباع انجام می‌دهند. چند سال پیش میدان بزرگی در ورامین ساخته شد به نام میدان «رازی» که همه کارگران آن اتباع خارجی بودند

وی ادامه می‌دهد: بحث اصلی